

BỘ NÔNG NGHIỆP VÀ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN

GIÁO TRÌNH MÔ ĐUN NHÂN ĐÀN ONG

MÃ SỐ: 04

NGHỀ: NUÔI ONG MẬT

Trình độ: Sơ cấp nghề

Hà nội: 2012

TUYÊN BỐ BẢN QUYỀN:

Tài liệu này thuộc loại sách giáo trình nên các nguồn thông tin có thể được phép dùng nguyên bản hoặc trích dùng cho các mục đích về đào tạo và tham khảo.

Mọi mục đích khác mang tính lệch lạc hoặc sử dụng với mục đích kinh doanh thiếu lành mạnh sẽ bị nghiêm cấm.

MÃ TÀI LIỆU: MD 04

TaiLieu.vn

LỜI GIỚI THIỆU

Phát triển chương trình dạy nghề trình độ sơ cấp nhằm đáp ứng nhu cầu đào tạo nghề nông nghiệp cho lao động nông thôn giai đoạn 2010 – 2020 của Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, là nhu cầu cấp thiết của các cơ sở đào tạo nghề. Đối tượng người học là lao động nông thôn, đa dạng về tuổi tác, trình độ văn hoá và kinh nghiệm sản xuất. Vì vậy, chương trình dạy nghề cần kết hợp một cách khoa học giữa việc cung cấp những kiến thức lý thuyết với kỹ năng, thái độ nghề nghiệp. Trong đó, chú trọng phương pháp đào tạo nhằm xây dựng năng lực và các kỹ năng thực hiện công việc của nghề theo phương châm đào tạo dựa trên năng lực thực hiện.

Sau khi tiến hành hội thảo DACUM dưới sự hướng dẫn của các tư vấn trong và ngoài nước cùng với sự tham gia của các chủ trang trại, công ty và các nhà nuôi ong, chúng tôi đã xây dựng sơ đồ DACUM, thực hiện bước phân tích nghề và soạn thảo chương trình đào tạo nghề nuôi ong mật cấp độ công nhân lành nghề. Chương trình được kết cấu thành 6 mô đun và sắp xếp theo trật tự lô gíc nhằm cung cấp những kiến thức và kỹ năng từ cơ bản đến chuyên sâu về nuôi ong mật.

Chương trình đào tạo nghề “*Nuôi ong mật*” cùng với bộ giáo trình được biên soạn đã tích hợp những kiến thức, kỹ năng cần có của nghề, đã cập nhật những tiến bộ của khoa học kỹ thuật và thực tế nuôi ong mật tại các địa phương trong cả nước, do đó có thể coi là cẩm nang cho người đã, đang và sẽ nuôi ong mật.

Bộ giáo trình gồm 6 quyển:

- 1) Giáo trình mô đun Tìm hiểu đặc điểm sinh học của ong mật
- 2) Giáo trình mô đun Chuẩn bị giống, dụng cụ nuôi ong
- 3) Giáo trình mô đun Kỹ thuật nuôi ong trong thùng hiện đại
- 4) Giáo trình mô đun Nhân đàn ong
- 5) Giáo trình mô đun Phòng trừ dịch hại ong
- 6) Giáo trình mô đun Thu hoạch, sơ chế, bảo quản và tiêu thụ sản phẩm

Để hoàn thiện bộ giáo trình này chúng tôi đã nhận được sự chỉ đạo, hướng dẫn của Vụ Tổ chức cán bộ – Bộ Nông nghiệp và PTNT; Tổng cục dạy nghề - Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội. Sự hợp tác, giúp đỡ của trung tâm nghiên cứu và phát triển ong. Đồng thời chúng tôi cũng nhận được các ý kiến đóng góp của các nhà khoa học, cán bộ kỹ thuật của các Viện, Trường, cơ sở nuôi ong, Ban Giám Hiệu và các thầy cô giáo Trường Cao đẳng Nông nghiệp và phát triển nông thôn Bắc Bộ. Chúng tôi xin được gửi lời cảm ơn đến Vụ Tổ chức cán bộ – Bộ Nông nghiệp và PTNT, Tổng cục dạy nghề, Ban lãnh đạo các Viện, Trường, các cơ sở sản xuất, các nhà khoa học, các cán bộ kỹ thuật, các thầy cô giáo đã tham gia đóng góp nhiều ý kiến quý báu, tạo điều kiện thuận lợi để hoàn thành bộ giáo trình này.

Giáo trình “Nhân đàn ong” giới thiệu cho học viên: Biết được Các kỹ thuật tạo chúa, giới thiệu chúa vào đàn ong để tạo ra một đàn ong mới có chất lượng tốt, đông quân, không bị sâu bệnh

Trong quá trình biên soạn chắc chắn không tránh khỏi những sai sót, chúng tôi mong nhận được nhiều ý kiến đóng góp của các nhà khoa học, các cán bộ kỹ thuật, các đồng nghiệp để giáo trình hoàn thiện hơn.

Xin chân thành cảm ơn!

Tham gia biên soạn

1. Phạm Thanh Hải: Chủ biên
2. Đào Hương Lan
3. Bùi Thị Diễm
4. Phùng Hữu Chính
5. Trần Ngọc Trường
6. Nguyễn Linh
7. Phùng Trung Hiếu

MỤC LỤC

BÀI 1: KỸ THUẬT TẠO CHÚA VÀ GIỚI THIỆU CHÚA VÀO ĐÀN	
1. <u>Kỹ thuật tạo chúa</u>	2
1.1. <u>Mục đích</u>	2
1.2. <u>Các yếu tố ảnh hưởng đến chất lượng chúa</u>	2
1.3. <u>Các phương pháp tạo chúa</u>	2
2. <u>Giới thiệu chúa vào đàn</u>	15
2.1. <u>Giới thiệu mũ chúa</u>	15
2.2. <u>Giới thiệu chúa tơ</u>	16
2.3. <u>Giới thiệu chúa</u>	17
<u>BÀI 2: PHƯƠNG PHÁP CHIA ĐÀN VÀ NHẬP ĐÀN ONG</u>	19
1. <u>Chia đàn ong</u>	19
1.1. <u>Mục đích</u>	19
1.2. <u>Các phương pháp chia đàn</u>	19
2. <u>Nhập ong</u>	22
2.1. <u>Khi nào cần nhập ong</u>	22
2.2. <u>Nguyên tắc</u>	22
2.3. <u>Phương pháp nhập</u>	23
<u>TÀI LIỆU THAM KHẢO</u>	28

MÔ ĐUN: NHÂN ĐÀN ONG

Mã mô đun: MĐ 04

Giới thiệu mô đun:

- Mô đun Nhân đàn ong cung cấp cho học sinh: Các kỹ thuật tạo chúa, giới thiệu chúa vào đàn ong để tạo ra một đàn ong mới có chất lượng tốt, đông quân, không bị sâu bệnh

BÀI 1: KỸ THUẬT TẠO CHÚA VÀ GIỚI THIỆU CHÚA VÀO ĐÀN

Mã bài: MĐ3 – 01

Mục tiêu:

- Tạo được chúa theo các phương pháp khác nhau;
- Giới thiệu được chúa, mũ chúa vào trong đàn ong không làm chết chúa và ảnh hưởng đến mũ chúa.

A. Nội dung

1. Kỹ thuật tạo chúa

1.1. Mục đích

- Tạo chúa là để thay thế chúa già, chúa trẻ nhưng đẻ kém, bị dị tật và để có chúa chia thêm các đàn mới

1.2. Các yếu tố ảnh hưởng đến chất lượng chúa

- Mùa vụ tạo chúa: Trong tự nhiên ong thường chia đàn vào vụ xuân tháng 3 – 4 và tháng 10 – 11 là lúc thời tiết ấm áp, nguồn hoa phong phú, đàn ong phát triển ở đỉnh cao.

- Nguồn mật, phấn phong phú chúa tạo ra sẽ có chất lượng tốt. Nguồn mật, phấn kém chất lượng chúa kém, nhưng nếu nguồn mật quá phong phú thì chất lượng chúa cũng không tốt vì ong mãi lấy mật mà sao lãng việc nuôi chúa.

- Đàn ong nuôi chúa phải đông quân, có nhiều ong non ở tuổi tiết sữa sẽ nuôi chúa tốt.

- Ấu trùng tạo chúa phải được lấy từ các đàn mẹ có chất lượng làm giống tốt.

- Tuổi ấu trùng tạo chúa phải dưới 1 ngày tuổi. Các nhà khoa học đã thấy ấu trùng ong thợ dưới 1 ngày tuổi sẽ cho chúa có chất lượng tốt như là chúa tạo từ trứng. Ấu trùng càng lớn tuổi chất lượng chúa được tạo ra sẽ càng kém.

- Ong chúa tơ phải được giao phối với các ong đực được tạo ra từ các đàn tốt đủ tiêu chuẩn làm giống thì thế hệ sau ong thợ mới tốt.

1.3. Các phương pháp tạo chúa

1.3.1, Sử dụng các mũ chúa chia đàn tự nhiên

- Vào mùa chia đàn tháng 3 – 4, nhiều đàn ong có mũ chúa chia đàn. Có thể lấy mũ chúa từ các đàn ong mạnh, đông quân, có năng suất mật cao, không bị bệnh, hiền lành để dùng.

- Cách cắt mũ chúa:

+ Khi mũ chúa già (phần đầu mũ chúa có màu nâu), dùng dao nhỏ sắc cắt trên gốc mũ chúa 1,5 – 2 cm. Nhẹ nhàng gắn vào phần mật đã được ấn lõm từ trước ở tổ cần thay chúa.

Hình: 1.1. Mũ chúa sắp nở

Hình: 1.2. Cắt mũ chúa

+ Mũ chúa chia đàn thường có chất lượng tốt nhưng không được chủ động về thời gian và số lượng, lúc cần lại không có, lúc không cần lại có nhiều.

Hình: 1.3. Mũ chúa

+ Các mũ chúa tạo từ các đàn nhỏ, bị bệnh có chất lượng không tốt không nên dùng.

- Kích thích đàn ong chia đàn sớm để lấy mũ chúa.

+ Chọn các đàn ong đông quân, mật nhiều cho ong ăn thêm đôi cầu trứng hoặc trùng nhỏ lấy cầu nhộng già từ đàn khác để đàn ong đông quân chất chội, ong sẽ xây mũ chúa chia đàn sớm hơn các đàn khác. Tuy nhiên dù kích thích

như vậy người nuôi ong vẫn chưa chủ động được thời gian và số lượng mũ chúa.

1.3.2. Tạo chúa theo phương pháp cấp tạo

- Là phương pháp tạo chúa đơn giản, thích hợp với nuôi ong quy mô nhỏ dưới 10 đàn, ai cũng có thể tạo chúa được. Nếu tạo chúa đúng cách chất lượng chúa cũng không thua kém mũ chúa chia đàn và mũ chúa di trùng.

- Cách tạo

+ Chọn đàn có ong mạnh, năng suất mật cao, không bị bệnh cho ăn thêm để ong nới tăng, ong chúa đẻ trứng vào đó.

Hình: 1.4. Đàn ong mạnh

+ Khi thấy ong chúa đã đẻ trứng vào các lỗ tổ mới,

Hình: 1.5. Kiểm tra cầu ong

+ Tách chúa khỏi đàn để đàn ong cảm thấy mất chúa và chọn một số trứng và ấu trùng ong thợ từ 1 đến 3 ngày tuổi ở các lỗ tổ mới và ở các vị trí khác nhau trên bánh tổ tiết nhiều sữa nuôi thành ong chúa.

Hình: 1.6. Ong chúa

+ Loại bớt cầu cũ để ong bám dày lên các cầu còn lại nhằm làm cho đàn ong chặt trội giống như trạng thái chia đàn tự nhiên, do mật độ đông đàn ong nuôi dưỡng ấu trùng chúa tốt hơn.

Hình: 1.7. Loại bớt cầu cũ

+ Cho ăn nước đường (tỷ lệ 1: 1) 3 – 4 tối liên tới khi mũ chúa vớt nắp nếu như nguồn hoa bên ngoài không phong phú.

+ Sau khi tách chúa 2 ngày, kiểm tra vật bỏ tất cả các mũ chúa trên bề mặt bánh tổ và một số mũ chúa ở dưới đã vớt nắp hoặc có ấu trùng tuổi lớn.

Hình: 1.8. Loại bỏ mũ chúa